

Assaggi di Bisalta
portale linguistico e culturale dei territori della Bisalta

grafia Escolo dòou Po

PËRSOUNAGE FAMOUS ÈT LA LANGA E ÈT LA CULTURA

ÈL SENATOÛ BORELLI

Ou l'è nà a Bœvès ël 16 d'agoust dël 1813 da na famìa que a èstazìa bin. Ou l'é èstèt cap di doutoû que a operavou a l'Èspial Maourisian ët Turin, pèr na trantena d'anh, dal 1845 al 1876, coura ou l'é èstèt votà Depoutato al Parlamant pèr l'escounda vota. Ou l'é èstèt counhousù couma quirourgo ëtcò a l'esterou pèr i tanti travai que ou l'avìa publicà ës l'argoumant. Ou l'a fèt part d'Asouchasioun e d'Academie nasiounal e fourèstere e ou l'a foundà doue riviste medique, que ou l'a diret pèr vint'anh. Tra i soè travai leterari, arcordouma "*Racconti Bovesani*", "*Antiche strade romane*" e i doue voulum di "*Bovesani illustri*". Ènt ël 1881 ou l'é èstèt nouminà Senatoû dël Renhou. Ou s'é dèt da fâ ëtcò pèrquè la ferouvia Couni-Ventimia-Nisa, que ou l'a avù propi a coer, a paseise da Bœvès. Ou l'a fèt fâ, pagand ët soua sacocha, n'Ouservatori pèr ëstudiâ ël tamp e ën teatrou que après ou a regalà al Coumun. Ou l'é mort a Bœvès ël 10 ët gené dël 1891 e la jant dël pais ricounhousanta a i a fèt fâ ën mounumant ës la piasa que a l'a pià so nom: Piasa Borelli, ëtnent al teatrou que ou l'avìa regalà. Darmage que ël mounumant Borelli, que ou l'era èstèt fèt da Sartorio, òoura ou i é pi. Ou l'é èstèt gavà ai tèmp ët la gouèra d'Abisinia e ël bust ën brouns ou l'é èstèt mandà a la founderia per fane ël toc d'ën canoun! La coulona ët grani que a rezia ël bust a l'avìa tacà na targa ounda que a i era ëscrit: "*A GIO. BATTISTA BORELLI – Onore della chirurgia italiana – Deputato del Parlamento – Senatore del Regno – Dei comuni interessi ferroviari – Della Regione sotto-alpina – Strenuo propugnatore – Pensatore robusto – Auspice il Comune – Colleghi. Discepoli. Ammiratori – MDCCCLXLII*".

NINO BERRINI

Nino Berrini ou l'é nà a Couni ënt ël 1880, ma ou l'é aruvà a Bœvès coura qu'ou l'era ëncòu ën chichou. So pare, un ët qui qu'a l'an foundà e prim President ët la Cassa ët Risparmi ët Couni e bin amis dël President dël Counsei d'ënloura On. Giolitti, ou l'avìa fèt cazia na vila propi bèla d'aramba a S. Carlou. Parèi Nino Berrini ou l'a pasà a Bœvès la pi part di anh ët soua jouventù e da grand ou i tournava ësquèzi tuti i anh d'istà. Coura qu'ou l'era ja vei e ou èstazìa nhant vère bin, ou l'é tournà a vive a Bœvès pèr i ultimi des anh e lì ou l'é mort l'ounze d'èstembre dël 1962. Nino Berrini ou l'a ëscrit ën bourdèl ët coumedie e ou l'era counhousù ëtcò a l'esterou. Ou l'a ëscrit ën tut pasa ët vint opere. So travai pi famous a l'é "*Il Beffardo*", ma ou l'a ëscrit ëtcò ët coumedie ën dialèt piemountes couma "*Rondole*" e "*Nora Bela*". Coura ou l'é mort ou l'a lasèt 150 milioun pèrquè a 's feise na foundasioun pèr fa ët bin a la jant: la "Foundasioun Berrini" qu'a l'a pèr president ël Sindic ët Bœvès.

DONATO DUTTO O DOUNÀ' DI BRINHE

Èscritoû ët libre e ët tragedie, poueta, editoû e aministratoû public.

Ou firmava i soè libre couma Dounà ët San Maou ma, ën blagand, ou 's fazia chamâ Dounà di Brinhe.

Ou l'é nà a San Maou ënt ël 1899 e ou l'a fèt l'èscole elementar a Bœvès. Après ou l'é

ëntrèt ënt ël seminari ët la diochezi ët Couni e ënt ël 1917 ou l'é ëstèt reclutà couma bërsalhé ënt ël V regimant coun deposit a *San Remo*. Nouminà sout-tenant ou l'é ëstèt mandà al frount coun ël 157° regimant, ounda ou l'a coumbatù ën prima linea. Ou l'é aruvà al diploma ënt ël 1919 e ënt ël 1922 ou l'a pià la laourea ën *Scienze Economiche e Commerciali* a Turin. Aprés ou l'é ëndèt ën Argentina pèr troevà na soere marià e ou l'é ëstèt là fina al 1926 moustand ai chichou ën quèr ëscole privèe e ëtcò ën quèlle que ou l'avìa drœvèrt propi chèl.

Tournà ën Italia ou l'a tacà a catâ e vande ët quèe. Ènt l'ëstés tamp ou l'a avù l'ideia d'ëcrive: soua prima opera a l'é ëstèta ël drama "*Beatrice di Tenda*". Aprés ou n'a ëscrit ët l'ète couma "*Una Strana Agenzia*". A la fin dël 1937 ou l'a drœvèrt n'ëscola privà pèr pariâ i joû a piâ ël diploma d'ëscola media. Ènt ël 1939 a l'an tourna chamà da souldà coun ël gradou ët capitàn e ou l'é tournà a Bœvès pèr ël Natal dël 1943, ounda ou l'a pasà i disicèt mes tremend ët l'oucoupasioun tedesca. L'ëstorie ët quèl tamp a soun countèe ënt ël libre "*Boves Kaput*" que tuti a diou qu'ou sie la descriioun pi sinchera ët i anh ët la Resistensa. Aprés la gouèra ou l'a foundà coun ët l'aouta jant ët Bœvès ël chircoul pèr ësvariase "*La famija bovesana*". Ou l'é mort ël doue ët junh dël 1975.

DON LORENZO PEIRONE

Doun *Lorenzo Peirone* ou l'é nà a Bœvès ël 4 ët junh dël 1889, aprés avé fèt ël preve a Èntraive e Carai ou l'é nouminà capèlan dël santouari ët Sant Antoni ët Bœvès ounda ou l'é ëstèt l'ultim capèlan. Ènt ël tamp qu'ou l'é ëstèt a Bœvès ou l'a ëstudià l'ëstoria dël post dazand valoû a avenimènt e pèrsounage ët la coumunità ët Bœvès e diventand pount ët riferimant pèr la richèra ëstorica sël país. Difati ou l'a ëscrit ën baroun ët libre couma pèr ezempi "*Storia popolare di Boves*" que a l'ësconda edisioun aou l' é diventâ "*Storia di Boves*", "*Bovesani illustri dell'ultimo settantennio – mediatori di santità*", "*Il fondatore del santuario di Fontanelle*" ës la figura ët doun *Pellegrino*, "*Un fiore delle Prealpi*" dedicà a *Ezio Marengo* e "*Dall'Ortigara a Tirana – Diario di un cappellano della 2° Alpini*" que ou testimonia so travai ët preve sël frount ouriental ënt la prima Gouèra Moundial.

Ou l'é mort a Bœvès ël 22 d'agoust dël 1974. Ènt ël 1991 ël Counsei Coumunal ou l'a dechìs, tuti d'acordi, ët daie so nom a na nœva via dël país.